

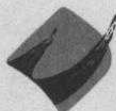
اسلام و مدرنیته

تحول یک سنت فکری

فضل الرحمان

ترجمہ

زہرا ایران بان

نشر کردن

Fazlur Rahman
***Islam and Modernity: Transformation
of an Intellectual Tradition.***
Publications of the Center for Middle
Eastern Studies, 1982

سرشناسه: فضل الرحمان، ۱۹۱۹ - ۱۹۸۸ م.

Rahman, Fazlur

عنوان و نام پدیدآور: اسلام و مدرنیته تحول یک سنت فکری/ فضل الرحمان؛ ترجمه زهرا ایران بان.

مشخصات نشر: تهران: نشر کرگدن، ۱۳۹۷.

مشخصات ظاهری: ۲۰۶ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.

شابک: 978-622-99507-8-4

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Islam & modernity: transformation of an intellectual tradition, 1982.

موضوع: تجددگرایی (اسلام)

موضوع: Islamic modernism

موضوع: اسلام -- تجدید حیات فکری

موضوع: Islamic renewal

شناسه افزوده: ایران بان، زهرا، ۱۳۶۰ -

رده بندی کنگره: ۱۳۹۷ الف۶ف/۵ BPT۲۲۹

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۵۰۸۹۱

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.
نشر کرگدن: تهران، صندوق پستی ۱۷۱۶-۱۳۱۴۵
www.kargadanpub.com
telegram.me/kargadanpub

نشر کرگدن

مجموعه اسلام پژوهی - ۲

دبیر مجموعه: مهرداد عباسی

اسلام و مدرنیته: تحول یک سنت فکری

نویسنده: فضل الرحمان

مترجم: زهرا ایران بان

ویراستار علمی: مهرداد عباسی

ویراستار زبانی: شادی جاجرمی زاده

مدیر هنری: سحر ترهنده

ناظر چاپ: علی محمدپور

لیتوگرافی: نقش سبز

چاپ و صحافی: نقش جوهر

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۹۵۰۷-۸-۴

چاپ اول: ۱۳۹۷

تیراژ: ۷۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان

فهرست

۱	پیش‌گفتار ترجمه فارسی
۷	مقدمه
۲۱	فصل نخست: میراث
۵۷	فصل دوم: مدرنیسم کلاسیک اسلامی و آموزش
۱۰۹	فصل سوم: مدرنیسم معاصر
۱۶۵	فصل چهارم: چشم‌اندازها و پیشنهادات
۲۰۶	نمایه

پیش‌گفتار ترجمه فارسی

اسلام و مدرنیته: تحول یک سنت فکری یکی از مهم‌ترین تألیفات فضل‌الرحمان (۱۹۱۹-۱۹۸۸)، محقق و متفکر پاکستانی-امریکایی، است. این اثر، که از آخرین تألیفات او با هدف ایجاد تحول در تاریخ تفکر اسلامی است، در ۱۹۸۲ در انتشارات دانشگاه شیکاگو به زبان انگلیسی منتشر شد. او نواندیشی شناخته‌شده در عرصه بین‌المللی است که آثارش به زبان‌های مختلف ترجمه شده است و رویکرد نوگرایانه او به دین اسلام در زمره نظام‌مندترین رویکردها در قرن بیستم به شمار می‌آید. منظومه فکری او را بافت وحی و روح قرآن با تأکید بر مسائلی چون حقوق بشر، برابری، آزادی، اخلاق و عدالت اجتماعی تشکیل می‌دهد.

یکی از دلایل اهمیت یافتن ترجمه این کتاب فضل‌الرحمان آن است که نویسنده از چهره‌های مطرح جریان ریشه‌دار نواندیشی دینی در روزگار ماست. او نه از منظر مورخ صرف، بلکه در جایگاه تحلیلگری دقیق و با نگرشی فلسفی-تاریخی وضعیت اسلام در جوامع گوناگون اسلامی را تحلیل می‌کند و از تغییر و تحولات علوم اسلامی در طول زمان می‌گوید. ترجمه این کتاب از آن‌رو اهمیت دوچندان می‌یابد که فضل‌الرحمان در آن اندیشه‌ها و اقدامات اصلاحگران پیشگام و بلندآوازه‌ای همچون سید

احمدخان، شبلی نعمانی، محمد عبده، محمد اقبال و ابوالاعلی مودودی را بررسی و نقد کرده است و ترجمه این اثر نگرش فضل‌الرحمان را به این معماران جهان معاصر اسلام به مخاطب می‌شناساند. فضل‌الرحمان همچنین در بخش‌هایی از کتاب به نظام آموزشی سنتی علوم اسلامی و نهاد حوزه و روحانیت در ایران شیعی توجه کرده است.

فضل‌الرحمان از بنیان‌گذاران مطالعه علمی اسلام در ایالات متحد بود و در تربیت استادان و محققانی از امریکا و برخی کشورهای اسلامی، همچون مالزی و تونس، نقشی مهم داشت. از نقاط عطف زندگی او رفتن به آکسفورد برای ادامه تحصیل و آشنایی با بزرگانی چون همیلتن گیب، خاورشناس مشهور، و نیز سیمون وندن‌برگ، متخصص فلسفه باستان و قرون وسطا، بود که این دو او را به مطالعه فلسفه اسلامی تشویق کردند. او رساله دکتری‌اش را با موضوع فلسفه ابن‌سینا زیر نظر پروفیسور وندن‌برگ گذراند و پس از گرفتن دکتری، در دانشگاه دورهام انگلیس به تدریس فلسفه اسلامی مشغول شد. سپس سمت دانشیاری در دانشگاه مک‌گیل را پذیرفت و این نخستین گام در تأسیس مؤسسه‌ای بود که اعضای آن عبارت بودند از اندیشمندان مسلمان، استادان غربی و دانشجویان علاقه‌مند و فعال. کار در این مؤسسه نخستین تلاش پویاانه او در پژوهش‌های دینی به‌شکلی واقعی و در محیطی آکادمیک بود.

از دیگر نقاط عطف در زندگی فضل‌الرحمان بازگشت او به کشور تازه‌تأسیس پاکستان به دعوت رئیس‌جمهور بود تا در مقام ریاست «مؤسسه تحقیقات اسلامی» درک و دریافت‌هایش از اسلام را در جامعه اجرایی کند. تلاش‌های چندین‌ساله بی‌ثمر و همراه با کشمکش او به اندوختن این تجربه ارزشمند انجامید که برای ایجاد تحولات فرهنگی-اجتماعی هیچ راه میانبری وجود ندارد و راه اصلاحگری تنها از راه اصلاح نظام آموزش می‌گذرد. این‌گونه بود که با کناره‌گیری از مسئولیت‌هایش ناگزیر به جلای

وطن شد و نوزده سال پایانی عمرش را در غرب و در دانشگاه شیکاگو صرف تأمل و پروردن اندیشه‌ها و نظریاتش کرد.

مهم‌ترین هدف فضل‌الرحمان در کتاب *اسلام و مدرنیته* حل مسئله تقابل سنت و مدرنیسم و بازاندیشی دیدگاه سنتی به اسلام است. او در این اثر به بررسی و تحلیل موضوعاتی از این قبیل توجه کرده است: شکل‌گیری تدریجی فرهنگ و تمدن اسلامی، علوم گوناگون برخاسته از متن قرآن، نظام آموزش در جوامع اسلامی، علل و عوامل بی‌رونقی این تمدن، واکنش جوامع اسلامی به تمدن غرب، انفعال مسلمانان در برابر علوم غربی و تلاش‌های نواندیشانه دینی و راه‌های برون‌رفت از چالش جدی سنت و مدرنیسم. یکی از مهم‌ترین قسمت‌های کتاب مقدمه آن است که فضل‌الرحمان در آن نظریه هرمنوتیکی‌اش مشهور به نظریه دوحركتی برای تفسیر قرآن در دوره معاصر را بیان کرده است. نویسنده در فصل نخست کتاب به میراث اسلام و قرآن و پیامبر می‌پردازد و همچنین از چگونگی شکل‌گیری علوم گوناگون اسلامی و تغییرات نهادی در اسلام سده‌های میانه بحث می‌کند. او در ادامه به تعلیم و تربیت در این دوره می‌پردازد. در فصل دوم با نگاهی تاریخی وضعیت اسلام و آموزش‌های اسلامی را در کشورهای مختلف، از هند و اندونزی و پاکستان گرفته تا ایران و ترکیه و مصر، بررسی می‌کند و چگونگی شکل‌گیری نوعی سکولاریسم را در دنیای اسلام نشان می‌دهد. در فصل سوم به وضعیت جهان اسلام از نیمه سده بیستم می‌پردازد و تأثیر متقابل اسلام، نوع حکومت کشورها و سلطه سیاسی و اقتصادی غرب را بر یکدیگر بررسی می‌کند. در فصل چهارم نیز چشم‌اندازها، مشکلات جهان اسلام و ارائه برخی پیشنهادها برای برون‌رفت از چالش دائم میان سنت و مدرنیته را بیان کرده است.

ترجمه این کتاب ارزشمند، که در آستانه یک‌صدمین سالگرد تولد نویسنده صورت می‌گیرد، در ابتدا به خود فضل‌الرحمان تقدیم می‌شود و سپس به همه خوانندگان عزیز که علاقه‌مند به نو اندیشیدن‌اند.